

MEMÒRIA HISTÒRICA

“Volem que els espais de la memòria de l'Ebre siguin un referent educatiu, no només turístic”

ENTREVISTA A

Teresa Ferré directora del Consorci Memorial Batalla de l'Ebre (Comebe)

La periodista ampotina Teresa Ferré és la nova directora del Consorci Memorial Batalla de l'Ebre (Comebe). Este organisme, creat el 2001, gestiona el Centre 115 Dies de Corbera d'Ebre i quatre centres d'interpretació i diversos llocs històrics, principalment a la Terra Alta.

Corbera d'Ebre Paula Pedrero

Pregunta: Què creu que pot aportar la seua formació interdisciplinària (periodista, professora i investigadora) en el càrrec de directora del Comebe?

Resposta: Fa més de vint anys que treballa en el camp del periodisme cultural. En este sentit, la meua formació pot aportar un plus en la gestió comunicativa de l'entitat. L'objectiu del Comebe és preservar, conservar estos espais històrics i fomentar la memòria històrica a través d'activitats, però cal comunicar tota esta tasca.

D'altra banda, sóc professora de la universitat de les assignatures d'història del periodisme i de la comunicació, iestic especialitzada en el període d'entreguerres. Per tant, també tinc esta part acadèmica i de recerca que no he deixat mai.

P: Va adoptar el càrrec en el marc d'una reestructuració del Comebe. En què ha consistit esta reestructuració?

R: Es produí arran de la creació d'uns nous estatuts que recullen noves línies d'estructuració. Preveuen la incorporació de quatre nous ajuntaments a l'organisme: l'Aldea, Amposta, Xerta i Campredó, municipis fora de la Terra Alta però on la batalla va tenir un impacte important. També desenvoluparem un programa d'activitats culturals estable i un projecte educatiu amb recursos adaptats als diferents cicles formatius.

Més a llarg termini, volem establir vincles amb institucions que treballen la guerra civil, però també amb organismes que investiguen sobre el fenomen de la guerra en si, entès

com un conflicte que afecta tota l'estructura d'una societat.

P: Quines metes s'ha marcat com a nova directora del consorci?

R: Els objectius principals són dos: que els espais de la memòria de l'Ebre siguin un referent educatiu, no només turístic; i potenciar l'activitat cultural de l'ens. El Comebe participa des de fa anys en el festival Ebre, Art i Patrimoni, organitzat des del museu de Terres de l'Ebre i que té lloc a diferents espais del territori. Però esta no pot ser l'única activitat cultural de l'any.

P: Considera que els joves estan poc interessats en la història?

R: Des de la meua experiència com a docent, en els últims sis o set anys he vist molt d'interès per qüestions de gènere: recuperar la feina de periodistes dones que ni jo sabia que existien, esdeveniments relacionats amb la lluita de la igualtat de la dona, una revista sobre dones publicada al llarg de la guerra civil...

Penso que vivim en una societat molt presentista, marcada per la immediatesa i molt connectada. Però això no impediex que als joves els interese la història: cal saber aproximar el passat amb un llenguatge proper o a través d'un àmbit que els pugui interessar, buscant vincles que aporten este punt de reflexió amb l'actualitat.

P: Me'n pot posar un exemple?

R: Abordar la guerra civil des d'una perspectiva militar en una societat que no està gaire militaritzada pot resultar menys atractiu que abordar-la des de la perspectiva de la vida quotidiana de la societat civil que estava a la rereguarda, o en com els mitjans de comunicació de masses transmetien el missatge.



“La tasca del Comebe és cabdal en una societat accelerada com la nostra: ens fa aturar-nos a pensar”

P: I quin és el poder de Comebe com a eina educativa?

R: Per a un professor de secundària o de batxillerat, hi ha una gran diferència entre explicar la batalla de l'Ebre en una aula projectant un documental, preparar un Kahoot o fent una classe magistral; que anar a una trinxera, passar pel poble de Corbera i anar al memorial de Camposines. L'experiència pot ser molt diferent. En este sentit, els espais del Comebe són una molt bona eina educativa i s'han d'aprofitar com a tal.

P: En què consistix el projecte pedagògic que voleu impulsar?

R: Es formarà un consell assessor científic i pedagògic que inclourà

persones de molts àmbits dispars per a aportar una visió interdisciplinària i treballar des d'un punt de vista educatiu, cultural i sense perdre el rigor historiogràfic. A partir d'aquí, dissenyarem un projecte pedagògic articular que inclourà una sèrie de materials adients per a cada edat a l'hora de plantejar la visita als espais del Comebe.

P: Per què considera que és tan important acostar esta memòria històrica als joves?

R: Com a societat democràtica, no podem permetre'ns el luxe d'oblidar el passat, i encara menys el passat dolorós. La memòria històrica també ha de ser una eina d'enfortiment de la nostra pròpia democràcia i dels valors relacionats amb els drets humans. En el context que estem vivint, hem de treballar d'una manera més intensa, ja que cada dia veiem que s'estan violant els drets humans: deixem morir persones al Mediterrani, es produïxen agressions racistes... No ens ho podem permetre.

P: Cada cop queden menys testi-

monis que van viure la batalla de l'Ebre. De quina manera mantenir viva esta part més personal i humana d'estos fets històrics?

R: Historiogràficament, va haver-hi un temps en què el testimoni no explicava la història: esta es construïa a través dels grans personatges vencedors de guerres i polítics. Després això canvia i s'introduïx la veu de les víctimes. El problema és, com tu comentes, que actualment queden molt pocs testimonis que visquessin la guerra civil o lluitessen en la batalla de l'Ebre. És per això que s'ha fet molta feina per a preservar la memòria d'esta gent.

Al Centre 115 dies de Corbera d'Ebre hi han vídeos amb testimonis d'este moment històric, i el Memorial Democràtic de Catalunya també disposa d'un banc audiovisual de lliure accés amb testimonis de la guerra civil, la República i el Franquisme.

P: La història també forma part de la nostra identitat?

R: El trauma d'una guerra passa de generació en generació, i l'estranyesa o desarrelament d'algú que s'ha exiliat també l'acompanya. Els nostres orígens venen d'aquí i són part de la nostra identitat. Ja no vivim als anys trenta, estem en una democràcia, però determinats discursos simplistes, bel·licistes i revisionistes provoquen un atac contra la democràcia. En este sentit, necessitem coneixement per a ser crítics i fomentar les nostres opinions amb arguments sòlids.

P: Quins errors creus que s'han comès a l'hora de transmetre la memòria històrica?

R: Més que errors, crec que s'ha produït relaxament i certa banalització. Sembla com si consideréssim que tot això pertany al passat i ens quedés molt lluny. En este sentit, la tasca d'organismes com el Comebe és cabdal en una societat d'un ritme accelerat que no té temps per a reflexionar: ens fa aturar a pensar.

P: Consideres que encara hi ha aspectes per a investigar en relació amb la Batalla de l'Ebre?

R: A mesura que avancem les eines, la historiografia també progressa i encara avui hi han coses per a fer. Des del punt de vista de la història de la premsa durant la guerra, falta abordar aspectes de propaganda internacional, de com es va gestionar aquí, sobre la imatge, la cinematografia... Així mateix, també hi ha material per a investigar relacionat amb aspectes de la vida quotidiana, com el paper de les dones a la rereguarda. ■